

עת"א 32880/09/19 - יגאל עמיר נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 32880-09-19 עמיר(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'
בפני כבוד השופט עידו דרואן-גמליאל
עותר יגאל עמיר (אסיר)
ע"י ב"כ עוה"ד עטרי ובטבול
נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים
משיב ע"י ב"כ עוה"ד אביטן ומועלם

פסק דין

לפני עתירת העותר "נגד החלטות המשיב לשלול מהעותר שיחות טלפון, ביקורים, התייחדות וזכויות נוספות" (כשהכוונה לשלילת אספקת עיתונים ומוצרי חשמל).

העתירה הוגשה ביום 12.09.19 כדחופה ונדונה ביום 19.09.19.

מהות העתירה:

1. העותר נדון למאסר עולם שלא נקצב, לאחר שהורשע בעבירת רצח, אליה נלוו עבירות קשירת קשר לביצוע פשע, חבלה או פציעה כשהעברין מזוין, פרסומי הסתה לגזענות ועבירות בנשק. העוצר מסווג כאסיר בטחוני, סיווג שלו נפקות לענייננו.

2. העותר מבקש את ביטול שלילתן של טובות הנאה אלו:

א. שיחות טלפון, שנשללו ביום 12.08.19 עד ליום 12.10.19, לפי החלטתו של מפקד כלא רימונים בהליך של שלילת טובות הנאה, שאושרה בהחלטת מפקד מחוז מרכז בשב"ס מיום 18.08.19 בדחיית השגתו של העותר;

ב. ביקורים, שנשללו ביום 18.08.19 עד ליום 18.10.19, לפי החלטתו של מפקד כלא רימונים בהליך מנהלי שנלווה לדין משמעתי;

ג. התייחדות, כשמדובר בהחלטתו של מפקד מחוז מרכז בשב"ס מיום 09.09.19 שלא לאשר מפגש התייחדות במועד שביקש העותר, 12.09.19 - העותר מבקש שיאושר לו

מפגש התייחדות לאלתר, במהלך החודש הנוכחי (ספטמבר);

ד. אספקת עיתונים ושימוש במוצרי חשמל (למעט שימש מותר במנורה ובמאוורר), שתוקפן עד 18.10.19 ועד 30.09.19, בהתאמה;

ה. עוד מלין העותר על ענישתו בשבעה ימי בידוד בדין המשמעתי ביום 18.08.19, אך כיון שעונש זה כבר מוצה, אין הוא עוד נושא לסעד;

השתלשלות האירועים הנוגעים לעתירה:

1. במועד לא ידוע הקודם ליום 31.07.19, עשה העותר שימוש במערכת הטלפון הציבורית העומדת לרשות האסירים ויצר קשר טלפוני מהכלא למר יואב אליאסי המכונה "הצל", 'אושיית רשת' שמחזיק ומתפעל עמודים או חשבונות פופולאריים ברשתות חברתיות. להלן הקטעים הרלוונטיים מתמליל השיחה:

העותר מדבר יגאל עמיר... אני רציתי לעניין אותך במשהו, הבנתי שיש לך אתר של כמה, כמה גולשים יש לך?

אליאסי יש לי הרבה

העותר אוקי, תקשיב, יש במגזר הרוסי, כמה תנועה שרוצים לשחרר אותי. יש שם 600 חבר'ה, פנסיונרים, אקדמאים. עכשיו, הם רוצים להקים מפלגה שתרוץ בבחירות הקרובות במטרה לשחרר אותי, ואחת המטרות היא לשנות את מפת התקשורת בארץ, שכולה בידי השמאל. עכשיו, האנשים האלה לא פוחדים מכלום והם הקימו אתר באינטרנט...

[בשלב זה הודיע מר אליאסי לעותר שהוא לא מעוניין בקשר אתו, סרב לרשום את מספר הטלפון של אשת העותר, והשיחה הסתיימה].

2. ביום 31.07.19 שודרה בערוץ הטלוויזיה חדשות 13 כתבת-קדימון בנושא הקמת מפלגה שמטרתה להביא לשחרור העותר ממאסר, וביום 06.08.19 שודרה כתבה מלאה בנושא זה והושמעה השיחה הנ"ל במלואה. לאחר מועד זה הוזמן העותר לראיון בירור עם מפקד הכלא ובהמשך נאמר לו כי אם יתברר שעשה שימוש לרעה בטלפון הציבורי, אפשר ותישלל ממנו טובת ההנאה של קשר טלפוני.

3. ביום 11.08.19 ערך מפקד הכלא לעותר הליך שימוע, שתועד בטופס "הענקת/שלילת טובות הנאה לאסיר": לפי הטופס, שמולא על-ידי מפקד הכלא ונחתם על-ידי העותר, הודיע המפקד לעותר על הכוונה לשלול ממנו את טובת ההנאה של קשר טלפוני מיום 12.08.19 עד ליום 12.10.19. עוד נרשמו דברי העותר ולהלן הקטעים הרלוונטיים:

לדבריו של האסיר מטרת השיחה לא היתה לתעמולה או להתארגנות אלא להתייעצות עם אדם שיש לו השפעה ומבין ברשתות חברתיות בכדי לדעת את האפשרויות שעומדות בפניו. ... בנסיבות אלו לא חושב שצריך לשלול לו פריבילגיות.

לאחר מכן הופסק ההליך.

4. ביום 12.08.19 חודש השימוע בידוע העותר בדבר החלטתו של המפקד לשלול ממנו קשר טלפוני במועדים הנ"ל, ונרשמו נימוקי ההחלטה:

האסיר טוען שלא התכוון לכל הפרה שהפקודה מציינת, יחד עם זאת שיחתו נפתחה במשפט "רציתי לעניין אותך...". בנסיבות אלה לדעתי עבר על הוראות פקנ"צ 04.36.00 והחלטתי לשלול הטלפונים על מעורבות פוליטית [הדגשה במקור].

בו-ביום פנה העותר בהשגה למפקד המחוז.

5. ביום 14.08.19 ביקרה את העותר ב"כ המלומדת של העותר עו"ד מוחבר.

6. ביום 15.08.19 הוצע לעותר שתיבחן האפשרות לשיחת טלפון עם באת-כוחו, אך הוא סרב.

7. מיום 16.08.19 החל העורר שביתת רעב ובכך עבר עבירה לפי סעיף 56(8) לפקודת בתי הסוהר.

8. ביום 16.08.19 הגישה עו"ד מוחבר עתירת אסיר שעניינה "החלטת המשיב במסגרתה נשללה אפשרותו של העותר לקיים שיחות טלפון עם עורכי דינו" [עת"א 36156-08-19, להלן גם "העתירה הראשונה"].

9. ביום 18.08.19 דחה מפקד המחוז את השגת העותר על החלטת מפקד הכלא [1]. עם-זאת, הוסיף מפקד המחוז הערה לפיה תיבחן האפשרות לקיצור תקופת השלילה, אם במהלך החודש תהא התנהגותו של העותר חיובית (כאן המקום לציין כי לפחות שלוש-עשרה שנה אחורה לא הסתבך העותר בעניינים משמעותיים).

10. ביום 18.08.19 התנהלו שני הליכים נגד העותר בגין שביתת הרעב [2]:

א. העותר נשפט בדין משמעתי, הודה, הורשע ונגזר עליו עונש של שבעה ימי בידוד. טרם הכנסתו לבידוד התאפשר לעותר לשוחח טלפונית עם באת-כוחו, בתנאים ששמרו על חסיון השיחה;

ב. בהליך מנהלי נשללו ממנו טובות הנאה של ביקורים, קבלת עיתונים, ושימוש במוצרי חשמל (פרט למנורה ולמאוורר);

11. ביום 19.08.19 ניתנה החלטת ביניים בעתירה הראשונה, מפי חברי כב' השופט טרסי, בה ניתנה למשיב האפשרות לשוחח עם באת-כוחו חמש-עשרה דקות בכל יום.

12. ביום 20.08.19 כתב העותר והגיש שתי עתירות אסיר, ללא סיוע עו"ד: האחת עניינה השבתו לאגף תורני [3726-09-19] והשנייה עניינה ביטול ההליך שבו נשללה ממנו טובת ההנאה של קשר טלפוני [6010-09-19] [3].

13. ביום 22.08.19 הובא העותר לבית המשפט והתקיים דיון בעתירה הראשונה, בפני חברתי כב' השופטת עובדיה. בפסק הדין שניתן באותו יום, קיבלה השופטת הנכבדה את הסברי המשיב, לפיהם שלילת הקשר

הטלפוני אינה נוגעת כלל לשיחות עם עורך-דין. הבהרה זו יחד עם מטרתה של טובת ההנאה לשמור על קשרי האסיר ומשפחתו, הובילה למסקנתה כי היקף השלילה כפי שיושם אינו מידתי - התוצאה הלא-רצויה מנעה- בפועל מהעותר לעמוד בקשר טלפוני עם באת-כוחו. נקבע אפוא ששלילת הקשר הטלפוני תעמוד בעינה, אך יותר לעותר להשתמש בטלפון הציבורי לשם היוועצות מקצועית עם עורכת-דינו.

14. ביום 23.08.19 נודע לעותר כי יורשה לו לשוחח רק עם עו"ד מוחבר ולא עם ב"כ האחרים ולכן המשיך בשביתת הרעב עד לשיחת שכנוע ביום 24.08.19.

15. ביום 10.09.19 נדחתה על הסף בקשת העורר לרשות ערעור על פסק הדין בעתירה הראשונה [רע"ב 5622/19].

16. ביום 11.09.19 נבחנה בקשת העותר לביקור התייחדות ונדחתה לנוכח "עבירת משמעת עדכנית" שעבר בשביתת הרעב.

המצע הנורמטיבי:

1. ביקורת בית המשפט על החלטותיו של המשיב היא ביקורת מנהלית:

א. בית המשפט אינו נכנס בנעלי המשיב ואינו מחליף את שיקול-דעתו, אלא בוחן אם סטו שיקול הדעת וההחלטה אל-מעבר למתחם הסבירות [רע"ב 2150/18 **רובשקין נ' מ.י.** (2018)]. שב"ס נהנה ממתחם סבירות ומידתיות רחב ביחס לרשויות אחרות, כפועל יוצא מטיב סמכויותיו ומתנאי פעולתם של עובדיו בתוך סביבה קשה ומורכבת מאוד [בג"צ 8297/15 **הררי נ' שב"ס** (2019), פסקה 37 לדברי הש' מינץ⁴]. אין ספק, שסמכותו של המשיב לקיים דין משמעת לאסירים - סמכות הנעוצה בחקיקה ראשית - היא יסוד מוסד באמצעים הנתונים בידיו כדי לשמור על הסדר והביטחון במתקני הכליאה, שמחייבים משמעת חמורה. בית המשפט יגלה אפוא ריסון וזהירות בהתערבותו בהחלטותיו של המשיב, מבלי לזנוח את חובתו לפקח בשבע עיניים על זכויות האסירים הנתונים במשמורת המשיב ולמרות עובדיו [הררי, שם; עת"א 12991-02-19 **הרשקוביץ נ' שב"ס** (2019)];

ב. עיקר בדיקתן של החלטות המשיב נעשה בבחינה דו-שלבית - האם נלקחו בחשבון שיקולים ענייניים בלבד, והאם אוזנו כהלכה ערכים מתנגשים;

2. החובה למצות הליך מנהלי קודם לפנייה לבית המשפט:

א. כמובא לעיל, החל מיום 16.08.19 שבת העותר רעב ונמנע מלאכול את לחם חוקו, ובכך עבר עבירה לפי סעיף 56(8) לפקודת בתי הסוהר. העותר נשפט בדין משמעתי ונגזר עליו עונש של בידוד;

ב. העותר נמנע מלמצות את הערוצים המנהליים של בקשת המתקתו של העונש ושל פנייה לביטול ההליך [פקנ"צ 04.13.00 **דין משמעתי לאסירים**], ופנה ישירות לבית המשפט;

ג. די בכך כדי להוביל לדחיית העתירה לעניין זה [רע"ב 5554/19 מחאמרה נ' שב"ס (2019)], וכך אני מורה. מעשית, אין לכך נפקות כיון שהעונש כבר מוצה;

3. זכות קנייה וטובת הנאה:

א. כליאתו של אדם שוללת את חירותו, אך אין עמה ויתור על זכויות אדם ואזרח בסיסיות, הנגזרות מכבודו כאדם ואין לבטלן, או מוקנות לו מכוח דין. אפשר זכויות מזכויות אלה תיסוגנה מפני אחרות או תוגבלנה לפי חוק, אך נשמר מקומן המיוחד בכל איזון נדרש;

ב. פרט לזכויות, עושה המשיב שימוש במסכת ענפה של חיזוקים חיוביים ושלייליים, הטבות ועיצומים, שהן טובות ההנאה הניתנות ונשללות לפי אופן התנהגותו של אסיר. כך, טובות הנאה אלו הן כלי ראשון במעלה לשמירת הסדר והביטחון במתקני הכליאה;

ג. סמכות המשיב לקבוע טובות הנאה, להעניקן או לשלול, נובעת מתקנה 19 לתקנות בתי הסוהר, תשל"ח-1978. גם-אם לא מדובר בזכויות, אין המשיב יכול לשלול או למנען באופן שרירותי, והחלטותיו כפופות לכללי תקינות ככל פעולה מנהלית [רע"ב 2012/09 עמיר נ' שב"ס (2009)]. כדי למנוע שרירות ולהבטיח את קיומם של שוויון ושל כללי צדק טבעי, מדריכה את פעולות המפקדים פקנ"צ 04.17.00 הענקת טובות הנאה ושליילת;

ד. זה מכבר נקבע שביקורים, קשר טלפוני ומפגשי התייחדות אינם עניינים שבזכות, אלא טובות הנאה [ביקורים: תקנה 19 הנ"ל והררי, סעיף 33; קשר טלפוני: סעיף 51 לפקודת בתי הסוהר, רע"ב 2012/09 עמיר הנ"ל, עע"א 1076/95 מ.י. נ' קונטאר (1996), פקנ"צ 04.36.00 קשר טלפוני של אסירים; מפגשי התייחדות: רע"ב 8326/16 וידובסקי נ' שב"ס (2017), פקנ"צ 04.47.00 התייחדות אסירים ועצירים];

4. העותר הוא אסיר בטחוני, והמשטר שנקבע לגביו נעוץ בהוראות פקנ"צ 03.02.00 כללים ביחס לאסירים ביטחוניים. ברירת המחדל היא שטובת הנאה מסוג קשר טלפוני לא תוענק לו, אלא בחריג הקבוע בסעיף 4 לפקודה זו.

דין ומסקנות (לפי סדר האירועים):

שיחת הטלפון - שיחה אסורה:

1. פקנ"צ 04.36.00 קשר טלפוני של אסירים קובעת שקשר טלפוני לאסיר הוא טובת הנאה שמטרתו "לסייע לאסיר לשמור על קשריו עם בני משפחתו". סעיף 6(ג) קובע שהפרת משמעת תהווה עילה לשלילתה של טובת הנאה זו. הסעיף מנוסח ככלל ודוגמאות אחריו (כגון: ...) וביניהן "שימוש בטלפון לתעמולה, להתארגנות, לתקשורת, לפעילות פוליטית, ...".

2. תוכן השיחה עוסק במובהק בתוכן פוליטי של הקמת מפלגה (ובעתיד קרוב), לרבות ציון מטרותיה - שחרור

העותר ממאסר אך גם שינוי מפת התקשורת הישראלית "שכולה בידי השמאל".

3. מפקד הכלא רשאי היה אפוא להסיק כי מדובר ב"פעילות פוליטית" או "מעורבות פוליטית", ולבחון אם יש לנקוט בעיצום זה או אחר.
4. היכולת לשלול טובת הנאה מהווה פגיעה של-ממש בזכויותיו הפוליטיות של אסיר ובראשן הזכות להתארגן. אולם, הפגיעה המודעת בזכויות אלה - שניתן להקבילה לפגיעה דומה בחיילים ובשוטרים - נעשית לתכלית ראויה ובמידה הנדרשת, ולו מעצם סיווגו של העותר כאסיר בטחוני.
5. מסקנתי זו מייתרת את הדיון בטענה נוספת של המשיב, לפיה כל קשר טלפוני של אסיר - קל וחומר אסיר בטחוני - שאיננו למטרה המוצהרת של שמירת קשריו עם משפחתו וידידיו, הוא קשר אסור ומפר משמעת.

הליך שלילת טובת הנאה של קשר טלפוני למשך חודשיים - אין עילת התערבות:

1. פקנ"צ 04.17.00 **הענקת טובות הנאה ושלילתן** מגדירה את הסמכות וקובעת את סדרי ההליך המנהלי לשלילת טובת הנאה, לאחר הקביעה הכללית כי הענקה או שלילה של טובות הנאה נעשית בהתאמה להתנהגותו של אסיר.
2. העותר טען כי 'סעיף העבירה' שונה בדיעבד מ"התארגנות פוליטית ל"מעורבות פוליטית", כי לא מוצתה זכות הטיעון שלו משלא התאפשר לו לשמוע את ההקלטה, כי לא זכה להגנות הדין המשמעתית ובהן התיישנות, כי לא צודק לשלול קשר טלפוני לתקופת זמן מקסימאלית, וכי הופלה ביחס לאסירים אחרים.
3. לא מצאתי כל פגם בהליך: השינוי הצנוע בהגדרת טיבה של השיחה, נעשה לאחר שמיעת דבריו של העותר, ואם הושפעו מהם - הרי זו ראייה חותכת להאזנה קשובה לדברי העותר; העותר לא ביקש לרענן זכרונו בהאזנה לשיחה, עמדתו דאז היא גם עמדתו היום, ודבריו מעידים כי ניתנו לו זכות ואפשרות טיעון כרצונו; אין כל חובה על המשיב לנקוט בהליך משמעת דווקא, ומותר לו לנקוט בהליך של שלילת טובת הנאה (שפגיעתו זמנית ואף מוגבלת יותר, בדרך כלל), במקום או לצד הליך משמעת; השלילה נעשתה לתקופה הרחוקה מהמקסימאלית; טענת אפליה לא הוכחה ולו באופן תחילי, אלא על-סמך השערות בלבד וללא ידיעה על פרטי הנסיבות בענייניהם של אחרים.
4. פניותיו של ב"כ המלומד של העותר למשיב לא נענו בזמן הראוי על-ידי המשיב, אולם מדובר בטווח זמן של ימים, ובמצב שנוצר לאחר קבלת ההחלטה ולא נוגע לשורשיה.

שביתת הרעב של העותר - זיקתה לשלילת הקשר הטלפוני איננה 'נסיבה מקלה':

1. העותר טען שנאלץ לנקוט בצעד דראסטי זה לאחר שנגזלו זכויותיו והוא נותק מקשר לעולם החיצון.
2. גם אם אסכים שהתקיימה זיקה בין שלילת הקשר הטלפוני לבין החלטת העותר לשבות רעב, רחוק היה מאוד העותר ממצבו של מי שנותק מכל קשר, טרף לשרירות לבם של המשיב ושלוחיו (ב"כ העותר השווה את מצבו

לזה של אדמונד דאנטס במצודת איף[5]:) מסתבר כי התאפשר לעותר לשוחח עם באת-כוחו לפחות פעמיים, כבר ב-19.08.19 הורה בית המשפט על שיחה יומית בין העותר לבאת-כוחו, ב-22.08.19 הובא לבית המשפט, וכן הלאה.

3. כל אלה, בנוסף להגשתן של שתי עתירות ב-20.08.19, סותרות את טענות העותר.

4. מצב הדברים לאשורו מלמד, שגם אם נפגעה זכותו של העותר לקשר עם עורכי-דינו, לא מדובר בפגיעה שהצדיקה פנייה לדרך-עבירה אסורה, או שהפכה את שפיטתו המשמעתית וענישתו של העותר להליך הנגוע באי-צדק שאחת דינו להתבטל.

שלילת טובות הנאה נוספות בעקבות שביתת הרעב:

1. כאמור לעיל, אין מניעה בשלילת טובות הנאה לצד ענישה משמעתית, ובמקרה דנן אין כל טענה לעניין סמכות או פסלות בהליך.

2. לפיכך אין עילה להתערב בשלילתן של טובות ההנאה של ביקורים, קבלת עיתונים ומכשירי החשמל.

מפגשי התייחדות - לא שלילה, אלא הימנעות חד-פעמית מאישור:

1. לפי פקנ"צ 04.47.00 התייחדות אסירים ועצורים, מפגשי התייחדות הם טובת הנאה שניתנת לפי שיקול-דעתו של מפקד הכלא, ובלבד שמתקיימים תנאים מצטברים שביניהם "התנהגות טובה במהלך ריצוי המאסר" [סעיף 7 לפקודה].

2. החלטת המשיב עומדת אפוא בהוראות הפקודה ולא מצאתי בה פגם שיצדיק התערבות.

3. אי-אישורה של בקשת העותר מיום 09.09.19, אינה מעידה דבר על החלטה לעתיד, משיגש העותר בקשות נוספות [עניין וידובסקי הנ"ל].

סוף-דבר:

העתירה נדחת על-כל ראשיה.

עותקי פסק הדין יועברו לצדדים.

ניתן היום, כ"ג אלול תשע"ט, 23 ספטמבר 2019, בהעדר הצדדים.

[1] בתשובתו מסר המשיב כי החלטתו של מפקד המחוז ניתנה גם על-סמך מידע מודיעיני. העותר התנגד לעיון בית המשפט בחומר זה, כמו-גם לעיון בהחלטה עצמה שהמשיב ביקש להגישה באיחור (וסורב);

[2] אין מחלוקת בדבר חוקיות השימוש בשני הליכים אלו זה לצד זה;

[3] במהלך הדיון בעתירה דן הודיע העותר כי רצונו במחיקתן של עתירות אלו;

[4] דעת מיעוט של השופטת ברק-ארז חלקה על דעת הרוב מפי השופט מינץ בעניינים הזרים לענייננו;

[5] א' דיומא האב, **הרוזן ממונטה כריסטו**;